

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בכרשת השבוע ובמועדים

במדבר

ה'תשפ"ה

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא במדבר

נאמרה עד אייר [עד אייר שבשנה השנית, חדש לאחר שנאמרה בהעלתך]. למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה, ולמה לא פתח בזו, [בפרשת בהעלתך שנאמרה בניסן], מפני שהוא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד. עכ"ד.

כלומר, בהקדים הכתוב את פרשת במדבר לפרשת בהעלתך, בזה הקדים הכתוב את חיבתן של ישראל לגנותן. ואשר על כן פירש רש"י שְׂאוּ לשון חיבה. והוא כעין הקדמת תרופה למכה. והתיקון לגנותן הוא הקדמת הודעת חיבתן.

ועדיין יש לשאול לפי כך, לכאורה, היה צריך להסמיק את פר' בהעלתך לפר' במדבר, כדי שתתוקן גנותן על ידי חיבתן, והרי הקדים לפר' בהעלתך גם את פר' נשא, ובמה תוצדק הקדמת במדבר לבהעלתך.

ובשימת לב יאמר, שכל ענייניהם של במדבר-נשא עניין אחד להם, והוא חיבתן של ישראל, ומה היא חיבתן - שמשכינים שלום בין אדם לחבירו

חיבתן של ישראל

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֵאמֹר: שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם וְגו' (במדבר א, א'-ב')

שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁ וְגו' (א, ב')

פירש רש"י מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה.

ויש לשאול, והרי יכול היה לומר מתוך חשיבותן מונה אותם, כי כן מובא במדרש רבה שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁ גם לשון חביבות וגם לשון חשיבות. ומדוע בחר רש"י לומר דווקא לשון חביבות.

ולעומקו של מקרא יבואר על פי מה שפירש רש"י בפרשת בהעלתך [במדבר ט, א']: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: {ב} וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ:

פירש רש"י: בחודש הראשון. פרשה שבראש הספר (במדבר א, א') לא

לעומקו של מקרא במדבר

רק שהקב"ה ישים עלינו שלום, אלא גם יתן לברואיו את הכוחות להמשיך השכנת השלום בעולמו.

ובאשר גלוי לפניו ית' שעתידים להיות במדבר במחלוקות ריב ומדון, כגון מרגלים, קרח ועוד, לכן הקדים פרשות אלו במדבר-נשא שיש בהם כדי ליתן כח להתגבר על כל הקליפות האורבות במדבר. ואשר על כן הכתיבה התורה בפרשיות אלו סדר השכנת שלום בעולם.

ואשר על כן הקדים הכתוב את פרשות במדבר-נשא לפרשת בהעלתך בפרט, ולכל הפרשות בחומש במדבר בכלל, כדי לתקן גנותן ולהודיע חיבתן, שמשכינים שלום בעולם.

ועל דרך הצח הוקדמה בהם גם פרשת נושאי הדגלים לקיים "וְדָגְלוּ עָלֵי אֹהֶבָה" (שה"ש ב,ד') וכפי שדרשו במדרש שיר השירים רבה על הפסוק "ודגלו עלי אהבה", אמר רבי אחא, עם הארץ שקורא לאהבה איבה, כגון שאומר 'ואייבת' במקום 'ואהבת', אמר הקדוש ברוך הוא ודילוגו עלי אהבה.

ובין איש לאשתו, בין האדם ליצרו ובין האדם ליוצרו, והיא היא חיבתו של ישראל האמורה בעניין, שאין חביב לפני המקום כהשכנת שלום.

וכגון: גזל הגר, שהוא השכנת שלום בין אדם לחבירו, **מי-סוטה** שהם השכנת שלום בין איש לאשתו, **קרבנות שלמים** של הנשיאים המשימים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, בין האדם ובין יוצרו, נזיר שהוא השכנת שלום בין האדם ובין יצרו, והתוודו את חטאתם שהוא השכנת שלום בין האדם לנפשו, **שילוח הטמאים מחוץ למחנה** שהוא השכנת שלום בין המחנות, **"אל תכריתו"** שהוא השכנת שלום בין הכהנים ללוויים,

ופדויי הבכורים שהוא השכנת שלום בין הלוויים והבכורים.

וכן, סדר המסעות והדגלים והמחנות שהוא השכנת שלום בין פמליא של מטה ופמליא של מעלה המכוונים זה לעומת זה, וראש וראשון לכולם היא ברכת הכהנים אשר מסתיימת ב"וישם לך שלום". ומשמעה של הברכה לא

לעומקו של מקרא במדבר

ואשר על כן שואל אוה"ח הק', מדוע לא יכתוב כסדר הראוי, בשניהם כלל ופרט או בשניהם פרט וכלל.

ותשובתו, שאכן גם ברישא וגם בסיפא של הפסוק, הקדים הכתוב את הפרט לכלל.

בעניין הזמן ניחא, שהרי נראה בעליל שהקדים הפרט לכלל: בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי - פֶּרֶט, בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה - כִּלְלִי.

אלא לגבי המקום יש ליתן טעם מדוע יקרא מִדְבַּר סִינִי - פֶּרֶט, ומדוע יקרא אֶהָל מוֹעֵד - כִּלְלִי.

ומבאר אוה"ח הק' שהרי מדבר סיני אצל אהל מועד הרי הוא כפרט אצל הכלל.

כדכתיב "הנה מקום אתי", ודרשו בו שהקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו. וכל העולם כולו על כל פרטיו, יחד עם מדבר סיני, נכללים בהכלל של אהל מועד שהוא מקום שכינת עוזו יתברך.

וכך יהיה ערך הדברים:

בְּמִדְבַּר סִינִי - פֶּרֶט,

בְּאֶהָל מוֹעֵד - כִּלְלִי.

בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי - פֶּרֶט,

בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה - כִּלְלִי.

כמו כן ידרש גם כאן: אל תקרי וְנִגְלוּ אלא דִּילוגוּ עלי אהבה, שהקב"ה כביכול מדלג עם ישראל על גנותו ונושא עמם את דגל חיבתו.

~~~~~

אהל מועד לעולם ועד

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם מִצְרַיִם לֵאמֹר (א,א')

בְּמִדְבַּר סִינִי, בְּאֶהָל מוֹעֵד,
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה.

שואל אוה"ח הק':
מדוע ברישא בענין המקום הקדים הכתוב כלל לפרט: בְּמִדְבַּר סִינִי - כִּלְלִי, בְּאֶהָל מוֹעֵד - פֶּרֶט.

ומדוע בסיפא בענין הזמן הקדים הכתוב פרט לכלל: בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי - פֶּרֶט, בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה - כִּלְלִי.

לעומקו של מקרא במדבר

ויש לומר שאכן, הזמן המובא בפסוק הוא גם פרט אצל אהל מועד. אלא שהסמיך הכתוב את הזמן למלה **מועד**. ונמצא שהמלה **מועד** היא בתווך בין **האהל אשר בסיני** ובין הזמן שנועד שם, ונמשכת לפניה ולאחריה, כזה: **וַיֵּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד - וְהַמוֹעֵד הוּא בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁנֵה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מִצְרָץ מִצְרַיִם.** [כאשר גם הזמן המפורט כאן, גם הוא מפורט בפרט וכלל כברישא].

נמצא, איפוא, שאהל מועד המתואר בפסוק, הוא אכן כולל לא רק את כל המקומות כולם, אלא גם את כל הזמנים כולם. ואשר על כן נקרא אהל ונקרא מועד, כי מן האהל שבו שכינת המקום ב"ה, ממנו תוצאות חיים של סידור המועדים, שינוי העתים והחלפת הזמנים. ונקרא אהל מועד, אהל - שכל המועדים כלולים בו. וגם הזמן המפורט בפסוק בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁנֵה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מִצְרָץ מִצְרַיִם, גם הוא פרט אצל מי ששוכן באהל.

ובאמרו **אהל מועד** כולל הכתוב גם את כל המקומות כולם הנקראים בשם הכולל: **אהל**, וגם את כל הזמנים כולם הנקראים בשם הכולל: **מועד**.

ועדיין צריך להבין כיצד אהל מועד הוא הכלל של כל העולם כולו.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שהמקום המתואר בפסוק בְּאֹהֶל מוֹעֵד, אינו מקום רגיל כשאר המקומות, שהרי אמרו מקום ארון אינו מן המידה. וכן המשכן כולו, מקום השראת שכינתו ית', אינו מן המידה. שהרי הקב"ה כביכול צמצם עצמו מן העליונים לבוא ולדור עמנו בתחתונים.

ואשר על כן באמרו שְׁהִמְדַּבֵּר הוּא פרט אצל אהל מועד, כוונתו לומר שהוא פרט אצל מי ששוכן באהל מועד.

ועוד יש להבין, אם המדבר הגדול, וכל העולם כולו הם פרט אצל מי ששוכן באהל מועד, מדוע לא יהיה הזמן גם הוא כלול בו, ויהיה ערך הדברים כך:

וַיֵּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁנֵה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מִצְרָץ מִצְרַיִם בְּמִדְבַּר סִינִי - בְּאֹהֶל מוֹעֵד.

ומדוע סידר את הזמנים לאחרי אמרו בְּאֹהֶל מוֹעֵד: **בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁנֵה הַשְּׁנִית.**

לעומקו של מקרא במדבר

לְגַלְגָּלֹתָם

שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדֹת בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחֲתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגַלְגָּלֹתָם
(א, ב')

לְגַלְגָּלֹתָם. יש ליתן טעם מדוע
הזכירה התורה דווקא "לְגַלְגָּלֹתָם",
שהרי אפשר היה לכתוב לראשיהם,
שהרי בתחילה כבר נאמר שאו את
ראש.

וי"ל דלכן כתבה התורה גַּלְגָּלֹתָם,
שבגלגול דברים אלה, נדע חִיבָתָנוּ
אליו, כרחם אב על בנים, שאין רוצה
לעורר עלינו מידת הדין בעת הספירה.
וכפרקי אבות פרק ג' משנה יד תָּבֵה
יִתְרָה נֹדַעַת לָהֶם שְׂנֵאָרָא בְּנִים
לְמִקּוֹם.

ואם היה אומר לראשיהם לבד, הייתי
לומד רק חשיבותנו לפניו, אך לא
הייתי לומד דאגתו אלינו שלא יאונה
לנו כל רע.

ועל דרך הרמז, מה שנקרא בשם אהל
הוא על שם שהאלהים [שהוא מלשון
אהל בהיפוך אותיות] מזמן ומתעתד
שם עם משה. ובהיותו נצח נצחים, הרי
כל הזמנים כולם הם כפרטים אצלו
החולפים בְּאֵין וּבְהֵרָף עֵינַן. ולכן מפורט
הזמן לאחר אהל מועד.

ועוד תרמוז המלה מוֹעֵד לְמַעַיַד
וְלַנוֹעַד, וכאומרו ונועדתי לך שם,
ותהיה האות מ של מוֹעֵד כעין חיבור
בין המקום והזמן, בין עולם ועד, כזה:
עולמוֹעַד, לרמז על הקב"ה שהוא נצח
המקום והזמן.

ואשר על כן יקבלו כל ברואיו
עולמלכותו של השוכן באהל מועד
לעולמוֹעַד והיינו מה שאומרים ברוך
שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

~~~~~

לעומקו של מקרא במדבר

המואביה. שנקראה **רות** על שם שיצא ממנה **דוד שריוה** לקב"ה בשירים ותשבחות. [מלשון לרוות צמאון]. **ששמו של האדם ירמוז כל גלגולי חייו**. לכן אמר **שמות לגלגלתם**.

ועוד יש לומר, שתרמוז התורה בזה לענין של **גלגל סובב בעולם**. שלא יחשוב האדם **הנישא בחשיבות** שלעולם חוסן. כי באין היותו ראוי יתגלגל הדבר שירד מחשיבותו. לכן אמר **פֶּל-זָכָר לְגִלְגָּלְתֶּם**. והוא מלשון **זכירה**. שכאשר **יזכור** האדם בְּאֵילו גלגולי **סיבות** ירד מגדולתו, ידע לשוב בלבב שלם ויקבל חשיבותו הראשונה למעלה למעלה. לכן אמר **לְגִלְגָּלְתֶּם**. לגלגל תם. **לגלגל על עצמו את התמימות והשלימות**.

וכמו ששנינו בפרקי אבות גבי הלל: (פרק ב' משנה ו') אף הוא רָאָה גִלְגָּלֶת אחת שְׂצָפָה על פְּנֵי הַמַּיִם. אָמַר לָהּ, על דְּאִטְפָּתָּ, אִטְפּוּךְ. וְסוּף מִטְפִּינָךְ יִטּוּפוּן. יִטּוּפוּן לִשׁוֹן טְבִיעָה. ורצונו לומר על שהטבעת אחרים, אחרים הטביעוך, וסוף מטביעך יטבעו אף הם במידה כנגד מידה. ואלו **גלגולי סיבותיו של האדם**.

לכן אמר שָׁאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וגו' **לְגִלְגָּלְתֶּם** שעל ידי **גלגול הספירה** מראשים לשקלים, נודעת חיבתנו אליו.

ועוד י"ל, דלכן כתבה התורה **גלגלת**, שלא לעורר עלינו מידת הדין בעת הספירה, אלא כפי שמבקשים בסליחות, **מידת הרחמים עלינו התגלגלי**. והכוונה בזה **שיגולו** רחמיו על מידותיו ויתגלו רחמיו על יראיו, **בגלגול הספירה** מראשי בניו לתרומת שקליו.

ועוד י"ל, שתרמוז התורה בזה כי כל החשיבות ונשיאת ראש של ישראל הוא אך ורק **בגלגול דברים**, שהקב"ה מגלגל לידינו מצוות ומעשים טובים כדי לרוממנו. וכפי שאמרו, **מגלגלים זכות על ידי זכאי**. (רש"י תענית כט.).

ועוד יש לומר שתרמוז הפרשה באומרה **לְגִלְגָּלְתֶּם**, למה שאמרו במסכת ברכות (דף ז, עמ"ב) **שָׂמָא גָרִים**, כלומר **שמו** של האדם **גורם** את כל **גלגולי החיים** אשר לו. וכן שאלו שם: מנלן דְּשָׂמָא גָרִים, מרות

לעומקו של מקרא במדבר

שתמלא הנשמה הטהורה ומידות ומעשים טובים את בשרם ועצמותם.

ורק יודע תעלומות יעיד עליו, כשם שמכיר בגולגלתו, כן מכיר בגילגול תמימותו. והיינו **לְגַלְגֵּלָתָם**.

וזה שנאמר: בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגַלְגֵּלָתָם. ששמותם היא מהותם, כפי שתמלא המהות את **גַּלְגֵּלָתָם**.

ובזה נסמכת פרשת במדבר לסיום בחוקותי שבחומש ויקרא, לפרשת הערכין. ללמד שערך אחד לכולם לפני השם.

שהאומר ערך פלוני עלי, התורה מעריכתו על פי גילו ולא על פי פנימיותו. ולא ניכר שוע לפני דל. ובזה רצה לומר הקב"ה לבריותיו **שלפניו כולם שווים**. ועל האדם לגלות את ערכו העצמי כפי מה שמבקש ממנו אדונו. והיינו גילוי תם על פי גילם. והוא אותו עניין של **גַּלְגֵּלָתָם**.

ועל פי הדברים האלה ינתן טעם מדוע הוזכרה הגולגולת בפרטיות רק אצל ראובן ושמעון.

ועל דרך הצח יש לומר בדרך של מידה טובה מרובה. שאטפת אטפוך הוא גם מלשון טוטפות. וכך יאמר לגלגלת: על שהנחת תפילין, והיית גלגלתא דמנח טוטפת, לכן אטפוך. התפילין הרימו אותך בנשיאת ראש ליתן לך חשיבות עליונה בעולם הבא. שכן אטפוף הוא גם מלשון נשיאת ראש, וכמתרגמיהן טְפִי - יותר. וכן ידרש: וְסוּף מְטִיפִיךָ וְטוּפִין. וכל מְנַשְׂאִיךָ וְנִשְׂאוֹ אִף הֵם. כי מידה טובה מרובה.

ועוד י"ל שתרמוז המלה **לְגַלְגֵּלָתָם**, לומר שחשיבותו של האדם נמדדת לפי כל המתגלגל מתחילת הוויתו ועד סופו.

שעל כן נאמר וַיִּתְּלֵדּוּ עַל-מִשְׁפְּחֹתָם וגו' **לְגַלְגֵּלָתָם**. מעת ילדותו ועד אחריתו.

ועוד י"ל, על דרך הרמז והמוסר: תרמוז התורה על חשיבות הפנימיות של האדם. וכן תעיד גולגולתם לאחר עת פקודתם. שהמתבונן בגולגולתם, לא יכיר שוע לפני דל ולא יכיר חכם לפני תם. וחשיבותם ניכרת במה

לעומקו של מקרא במדבר

**הַבְּכוֹרָה לַיוֹסֵף, וְהַפְּקֻדָּה לְלוֹי,
וְהַמִּלְכוּת לַיהוּדָה.**

ואע"פ כן נשאר **ראובן בכור למנין**,
כרש"י בוישלח לה כג' על הפסוק **בְּנֵי
לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב וְרָאוּבֵן**, אפילו בשעת
הקלקלה קראו בכור.

וַהֲוִינָן בָּהּ, מדוע ישאיר לו מקצת
הבכורה, לענין היותו ראשון למנין
הפקודים.

ועל פי הנ"ל יובן, שמה שנשארה לו
הבכורה במקצת, **בגלל גלגולי דברים
של תשובתו שעשה**, והיינו שכתוב בו
לגלגלתם.

וכן שמעון היה ראוי להיות מנודה
מדגלי השבטים על מעשה שכם, אלא
שכבר קבל עונשו ע"י יעקב שנאמר
אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל. ונשאר
במנין השבטים על ידי גילגול כפרתו.
לכן נאמר גם בו **לְגַלְגֹּלְתָם**.

או כלך לדרך זו, שהיה ראוי לנדותו
מן המנין על מעשה זמרי, אלא שכבר
קבל עונשו ע"י המגיפה, ונשאר במנין
השבטים על ידי גלגול כפרתו.

**שהרי בכללות כבר נאמר שְׂאוּ אֶת-
רֹאשׁ כָּל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר
לְגַלְגֹּלְתָם**, ומדוע יפרט הכתוב רק אצל
ראובן ושמעון אומרו **לְגַלְגֹּלְתָם**.

ושמא יש לומר, שהיה צד לנדותם,
ראובן על מעשה בלהה, ושמעון על
מעשה שכם, אלא **שיודע תעלומות
ידע גילגול דברים שלהם שהיו
בתשובה**. והכתוב מעיד עליהם "ויהיו
בני יעקב שנים עשר". ואע"פ שגם לוי
היה עם שמעון בענין שכם, הרי כבר
הוכיח לוי את תמימותו במעשה העגל,
ולכן אין צריך לגלות תמימות גילגול
תשובתו.

**ואשר על כן נאמר בראובן ושמעון
לגולגלותם. כאומרו: לְגִלּוֹת גִּילגּוֹל
תשובתם.**

או כלך לדרך זו. ששניהם, ראובן
ושמעון יש בהם גלגולי דברים על פי
מעשיהם. וראובן נענש על אשר בלבב
יצועי אביו **בשלשה דברים**, כדברי
מדרש רבה עה"פ: (בראשית מט, ג):
**יָתֵר שְׂאֵת וַיִּתֵּר עֹז, הַבְּכוֹרָה הָיְתָה
שְׁלָה וְהַפְּקֻדָּה הָיְתָה שְׁלָה וְהַמִּלְכוּת
הָיְתָה שְׁלָה, וְעַכְשָׁיו שְׁחָטָאת נִתְּנָה**

לעומקו של מקרא במדבר

וּלְגִלְגָּלִם בעולם, על ידי זה תהיה תקומתם ונשיאת ראשם.

ולכן אמר לְבֵית אֲבֹתָם. שלפי כבוד אב ואם שלהם, ולפי מעשיהם לעומת מעשי אבותיהם, יתגלגלו בזה העולם עד אשר יעידו בהם כל בני ישראל שְׁתֵּם עוֹנֵם. ולזה אמר כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל. עדת מלשון עֲדוּת. וכן יעיד עליו יודע תעלומות שחזר לְגִלְגָּלָתוֹ התמימה בהיותו בבטן אמו טרם ימתין לו יצרו וירבוץ לפתחו.

ועוד י"ל, כפי שאמר הנביא באיכה (ד, כב') תִּם עֲוֹנָךְ בֵּת צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהִגְלוֹתָךְ ויהיה פירוש של לְגִלְגָּלָתָם כעין חומר: גֹּל גְּאֻלָּתָם כי יום גְּלוּתָם תִּם.

ועוד י"ל, על דרך הרמז והצח, תרמוז המלה לְגִלְגָּלָתָם על סוד תוֹם גְּלוּתָם. כמו שאמרו חז"ל (במ"ר כ, כב): על ארבעה דברים נגאלו אבותינו ממצרים, שלא שינו את שמם ולא שינו את לשונם ולא שינו את לבושם, ולא היה אחד מהם פרוץ בעריות.

והם ג' דברים שלא שינו כנגד ג' פעמים שכתוב לְגִלְגָּלָתָם בפרשה. והיינו דכתיב בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם.

ואע"פ שבזמן הפקודים עדין לא חטא הנשיא לשבט שמעון, בגלגולי דברים של קורא הדורות מראש, נחשב במנין הפקודים.

ובזה ינתן טעם מדוע נכתב אצל שמעון פְּקֻדָּיו, [לכְנִי שְׁמֵעוֹן תוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדָּיו בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם] ולא כשאר השבטים שנכתב אצלם פְּקֻדֵיהֶם. שהרי בפרק זמן זה של הפקודים עדיין שמר את פְּקֻדָּיו של ה', ולכן בגילגולי דברים של במידה כנגד מידה שילם לו הקב"ה חלקו הטוב להיות נמנה עם הפקודים, אע"פ שגלוי לפניו שעתידי לחטוא במעשה זמרי. ולכן כתוב בו פְּקֻדָּיו בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם. שהרי עכשיו צדיק הוא.

ועוד י"ל על דרך הרמז והסוד, שתרמוז התורה לגלגולי נשמות. וזה שאמר הכתוב בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם. אל תקרא שמות אלא נשמות. נשמות לגולגלותם. שעל ידי מעשיהם יתגלגלו נשמותיהם. ויהיו מחכות ומצפות לתיקונן. וזה שאמר לְמִשְׁפַּחְתָּם. והוא נוטריקון: לְמֵה שְׁפַחְתָּם. כאמרו גם לְמֵה שְׁפַחַת מֵהֶם,

לעומקו של מקרא במדבר

והפוך, כנגד לג שבלג, הוד שבהוד
בלג בעומר.

ובאשר לַגְלָגְלָתָם נאמר רק בראובן
ושמעון, על כן יִדְרָשׁ: ראו בן יוחאי,
ושמעון שמו. לַגְלָגְלָתָם. כי בעת גל
שבגל [הוד שבהוד] תם עידן המגיפה,
ובגלל גילויי ר' שמעון תם ומתמם עם
בני ישראל המתגלים בדביקותם ברבי
שמעון בר יוחאי ובתורתו, להפוך את
הנסתר לנגלה. ועל ידי גילוי הנסתר
תמה עת גלותם. והיינו לַגְלָגְלָתָם.

ועוד בעניין לַגְלָגְלָתָם מצאנו חמשה
אופנים למנין בני ישראל:

- א. גלגלת, והם כל אחד ואחד,
- ב. משפחה הנקראת גם בית אב,
- ג. מטה הנקרא גם שבט,
- ד. מחנה הנקרא גם דגל וגם אות שהם
ג' שבטים יחד,
- ה. בני ישראל הנקראים גם עדה.

והם מן הפרט אל הכלל. והם חמישה
שלבים בבנין כלל עם ישראל. לדעת
להודיע ולהיוודע, שכל פרט ופרט הוא
בחשבון חלק מן הכלל, ואינו נפרד ממנו
כלל. שהפרטים הם אמנם מרכיבים את

במספר יעיד שִׁסְפְּרוּ בְּלִשְׁוֹנָם.
שמות יעיד שנקראו בְּשִׁמָּם.
לַגְלָגְלָתָם יעיד על לבושם.

שכן המלה גול מרמזת על לבוש,
שלא יתגלה בשרם והיה גילויים תם.
ולכן כתיב לַגְלָגְלָתָם והוא כעין
נוטריקון: לא גול כגלותם. שלא לבשו
כמנהג הגלות. ושלש אלה הביאו
גאולת גלותם.

ולכן הוסיף המדרש שלא היה אחד
מהם פרוץ בעריות. כי הוא הנובע
ממלבושם התם.

ועוד על דרך הצח והחידוד ירמוז
לַגְלָגְלָתָם במה זכו שנבקע הים. בזכות
בְּקַע שְׁקָלִים לגולגולת, שעתידים
ליתן במדבר.

והוא כעין נוטריקון: שְׁקָל יָם בְּקַע לַגָּל
גְּלוֹת תָּם. כלומר: שקלים שקל, בקע
לים, בקע לגל, ובזה תמה גלותם.

ועוד על דרך הצח, ירמוז לַגְלָגְלָתָם
להילולת רבי שמעון בר יוחאי בהוד
שבהוד, הוא ל"ג בעומר. כיצד:
לַגְלָגְלָתָם, היינו פעמיים לג ישר

לעומקו של מקרא במדבר

הספירות, והאות ו' שבקראי היא כנגד היסוד המדה הששית שבספירות, והיינו יסוד הנכללת במלכות. ועוד שהאות י' היא תחילת שם י'הוה, והו' נמשכת ממנה ליחד שם יה ב-וה, להורות על מדת העריבות, לא רק בישראל שעריבים זה לזה, אלא שגם הקב"ה כביכול מעורב אתם יחד בעריבות של נעם ומתיקות ההשגחה העליונה על כולם יחד ועל כל אחד ואחד לחוד, וכביכול מתגלגל עמהם בהשגחה פרטית לקיים בהם: לְגַלְגֵּלְתֶּם.

דְּעוּאָל הוא רְעוּאָל

לְגַד אֱלִיסָף בֶּן-דְּעוּאָל: (א, יד')
וְנִשְׂאִי לְבָנִי גָד אֱלִיסָף בֶּן-רְעוּאָל
(ב, יד')

יש ליתן טעם, מדוע יקרא אבי גד פעם בלשון דְּעוּאָל ופעם בלשון רְעוּאָל.

ולעומקו של מקרא ועל דרך האמונה יש לבאר הטעם כאשר מעיד

בנין הפרט, אך אין הם נפרדים ממנו אלא הם חלק בלתי נפרד מן הכלל.

והוא סוד העריבות. ואשר על כן נאמר ביחידים לְגַלְגֵּלְתֶּם. ללמדנו, שכשם שאי אפשר לגוף בלי גולגולת, כן אי אפשר לכלל ללא הפרט. וכשם שאי אפשר לגלגלת ללא הגוף, כן אי אפשר לפרט ללא הכלל.

וזה שנאמר וְאִתְּכֶם יְהִיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִשְׁתָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אָבֹתָיו הוּא. כאן אמר הוא ולקמן הוא אומר אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אָבֹתָם רֹאשֵׁי אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם. אמר הוא ואמר הם. ללמד שהוא זה הם והם זה הוא.

ולכן נאמר קְרוּאֵי וכתוב קְרִיאֵי. ביו"ד. האות ו' היא 6, והאות יו"ד היא 10, והשש נכלל בעשר, לרמז שהו' הוא כפרט בתוך הי'. ובא לרמז שהכלל הוא הפרט והפרט הוא הכלל. והוא סוד העריבות.

ועל דרך הסוד, האות יו"ד שבקריאי מועד היא כנגד עשר הספירות הק', והיא כנגד המלכות שכוללת כל

לעומקו של מקרא במדבר

וכמאמר המדרש רבה פסקה כב: ויגלם לראובני ולגדי ולחצי שבט מנשה, (דברי הימים א ה, כו):

ומי גרם להם - על שהפרישו עצמם מן אחיהם בשביל קנינם.

וכן מובא בזה"ק בהר קי עמ' ב': ורעה אמונה, הוי דבר לה [תנהג את אמונתך] בכל רעותך.

וכדאמר דוד המלך ברוח קדשו: בטה בה' ונעשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה (תהלים לז, ג').

ועוד שם בזה"ק: תא חזי, בני מהימנותא מדברי להאי לרעותהון בכל יומא. [בני האמונה רועים את אמונתם בכל יום מחדש]. מאן אינון בני מהימנותא. [מי הם בני האמונה], דלא חס על דיליה, וינדעי דקא קודשא בריך הוא נהיב ליה יתיר. קמה דאף אפר, (משלי יא) יש מפזר ונוסף עוד.

ואשר על כן שמו אליסף, שכל המוסיף מוסיפין לו, וככל שיוסיף בבטחון בה' ובעשית הטוב, יזכה לשכון בארץ העליונה.

עליהם הכתוב: (מטות לב, א-ד) **ומקנה** רב ה'ה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד.

ואע"פ שבני ראובן היו עמם, הרי שבני גד היו הראשונים לדבר לפני משה באמרם:

עטרות ודיבן וגו' ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה: וגו' יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחזה אל תעברנו את הירדן.

ובחשבם כי לא נתן להם הקב"ה מקנה רב אלא כדי לזכות בארץ מקנה מעבר לירדן אשר לא בארץ חמדה, טעו בזה טעות מרה. כי לא מחשבותיו מחשבותיהם, והם לא ידעו הסוד. שלא נתן להם הקב"ה מקנה רב ועצום מאד **אלא כדי ללמוד ממנו כיצד לרעות את האמונה ועל ידה לזכות דוקא בארץ חמדה.**

כי את האמונה צריך לרעות כרועה עדרו, להשקותה ולהאכילה ולטפחה ולגדלה, ואם היו עושים כן, היו בוטחים בה' ומבקשים לשכון בארץ חמדה שהיא מכוונת כנגד הארץ העליונה, ולא היו הראשונים לצאת לגלות המרה.

לעומקו של מקרא במדבר

ועל דרך הצה, כל הַרְעָה את אמונתו
מגיע לדרגת דְעָה חכמה, וכפי שחיבר
דונש בפיוט הק' שהוא נוטריקון לשמו:

דְעָה חכמה לנפשך

והיא כתר לראשך,

נצור מצות קדושך,

שמור שבת קדשך.

שעל ידי דרגה של רְעָה

מגיעים לדרגה של דְעָה.

^^^

אִישׁ עַל מִתְנָהוּ וְאִישׁ עַל דָּגְלוֹ

וְחָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל מִתְנָהוּ
וְאִישׁ עַל דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם. (א, נב').

פִּירֵשׁ"י (פרק ב, פס' ב'): כל דגל
יהיה לו אות, מפה צבועה תלויה בו,
צבעו של זה לא כצבעו של זה, צבע כל
אחד כגוון אבנו הקבועה בחשן, ומתוך
כך יכיר כל אחד את דגלו.

ודגלו האמור כאן הוא מקום קבוצת
ג' שבטים יחד.

וזאת על ידי שיהיה רועה את אמונתו
כרועה עדרו. דואג לה לאמונתו למאכל
ומשתה רוחני, מטפח אותה ומגדל
אותה ושומר עליה מן המזיקים המנסים
לפגוע בה.

והוא ענין בן דְעוּאָל וְכֵן רְעוּאָל
שנקרא בן רְעוּאָל כדי שיהיה רועה
אמונת-אל. ועל ידי כך יגיע להשגות
עליונות להיות בן דְעוּאָל, היודע את
אביו שבשמים וממילא יבטח בו בכל
לבו ויהיה נשמר על ידו בכל דרכיו
ומתברך ממנו עד בלי די.

ועל דרך הסוד, וְרָעָה אֱמוּנָה על ידי
המלאך רְעָה הוא המלאך הנקרא
רַהֵע שהוא שם ק' מע"ב שמות
היוצאים מן הפסוקים של ויסע ויבא
ויט, הוא המלאך המתלווה לכל אשר
נדבה רוחו להיות רועה את אמונתו
ולקיים בזה וְרָעָה אֱמוּנָה.

שאם לא כן יתהפך עליו להיות המלאך
רַע"ה הנשלח להוציא אותו מִרְעֻתוֹ
שלא תבואהו על אשר לא שת לבו
לרעות את אמונתו. כי לעולם ע"ב
שמות הם שמות של רחמים.

לעומקו של מקרא במדבר

כסדר חניית המלאכים בפמליא של מעלה, ואם כן יהיה **איש** שהוא כינוי למלאך, על **מחנהו למעלה** כנגד **איש** הישראלי, על **דגלו למטה**. וכשם שיש מלאך הממונה על כל אחד ואחד מישראל, כן יש מלאך הממונה על כל משפחה, ועל כל שבט, ועל כל מחנה ועל כל עדת ישראל.

ועוד יש לומר כמובא בזהר הק', (מקץ קצ"ז עמ' א') **מַלְכוּתָא דְאַרְעָא קַעֲיִן מַלְכוּתָא דְרַקִּיעָא** וכשם שיש צבאות למטה יש צבאות למעלה בסדר הזה של המשכן והחונים עליו.

ועוד מובא במדרש (תנחומא במדבר, יב), שכן צוה יעקב אבינו לבניו לקחתו לקבורה בסדר הזה של חניית השבטים סביב המשכן.

ומובא בשל"ה הקדוש שלכן יש בתפילין של ראש ג' תפרים בתיתורא מכל צד, כנגד ג' שבטים שחנו מכל צד של המשכן. וד' פרשיות באמצע ובתוכם "שמע ישראל", כנגד המיטה של יעקב אבינו.

ומחנה האמור הוא סדר החנייה של אותו דגל באיזה **רוח** יהיה. קדמה תימנה ימה וצפונה. עכ"ל.

כלומר ג' סימנים הם: **אות דגל מחנה**.

אות - לשבט

דגל - לג' שבטים **יחד**

מחנה - **רוח** לצד חנייתם.

ולעומקו של מקרא יאמר: ראשי תיבות הם: **אות דגל מחנה**, כמניין אד"ם. כנאמר ביחזקאל: [לד, לא] **וְאֶתֵּן צִאֲנִי צֶאֱן מִקְּעִיתִי אָדָם אִתָּם**, ואמרו חז"ל [ב"מ קיד]. אדם אתם, אתם קרויים אדם ולא אומות העולם. שעל ידי סדר חנייתם על פי ה' נבדלים הם מאומות העולם הנמצאים בערבוביה.

ולפשטן של דברים יש לומר איש על מחנהו כל אחד ואחד ברוח המיוחדת לו, כלומר **בצד** המיוחד לו. **ובאותה הרוח איש על דגלו, על קבוצתו**, שלא נתערבו זה בזה, לא שבט בשבט ולא דגל בדגל ולא רוח ברוח.

ועל דרך הרמז והסוד, **איש על מחנהו ואיש על דגלו**, שישראל חנו

לעומקו של מקרא במדבר

הקשר המעשי שבין האדם לקונו, הוא מעשה המצוות.

ובנוסף השני תרגם יונתן: במקום **דְּבִידָא** בדל"ת, **דְּבִירָא** ברי"ש. וְתַקְמִי נת קטור **דְּבִירָא** הוא קשר של ראש. שכן **דְּבִירָא** פירושו חיצוני, שנראה בחוץ, מאחור. שנאמר וראית את אחורי. והוא יורה על הקשר הרוחני שבין אדם לקונו, הוא ענין המחשבות העליונות וכוונות ועניני אמונה ויראת שמים ואהבת השם. הוא הקשר של תפילין של ראש, העשוי כמין ד', אותו הראה הקב"ה למשה.

והד' שהראה לו בקשר הוא כנגד ד' רוחות שבהן ד' דגלים המסובבים את המשכן. וה"ש" שבתפילין של ראש של שלשה ראשים מימין וארבעה ראשים משמאל הם כנגד שבעת קני המנורה אשר בלב המשכן אשר בלב המחנה. והם כנגד שבע ספירות הק' מחסד ועד מלכות.

ולגירסת התרגום שהראה לו את הקשר של יד שהוא בצורת י', הרי זה כנגד המשכן שבאמצע הדגלים שהוא כנגד יעקב אבינו שאמר עם בניו שמע

ועל זה הדרך יש לומר לעומקו של מקרא: כשם שְמִלְכוּתָא דְאַרְעָא כְּעִין מְלָכוּתָא דְרַקִיעָא, כן מלכותא דרקייעא כעין מלכותא דאצילות, גבוה מעל גבוה, וכן מה שאמרו שהקב"ה מניח תפילין (ברכות ו' עמ' א') הוא כנגד מחנות המלאכים כנ"ל, שבהם הוא מתעטר, ואשר על כן זה הוא שכתוב בתפילין של הקב"ה שבחיו של עם ישראל.

וזה שהראה למשה רבנו את הקשר של תפילין, לומר כי בסדר הזה יהיו מקושרים אל רבונו של עולם כקשר של תפילין.

וכפי שדרשו במסכת ברכות שם: על הפסוק (שמות לג, כג') וְרָאִיתָ אֶת אֶחָדִי, מלמד שהראהו הקב"ה למשה קשר של תפילין.

ובשימת לב, יש להאיר בזה שני נוסחים בתרגום יונתן על הפסוק וְרָאִיתָ אֶת אֶחָדִי. בנוסף אחד תרגם יונתן בן עוזיאל וְתַקְמִי נת קטור **דְּבִידָא** דְּתַפִּילִי. הוא קשר של יד והוא הקשר שאדם קושר עצמו לשכינה הקדושה כעין קשר של תפילין. ויורה על

לעומקו של מקרא במדבר

{מח} וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו
פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם.

סיכום דברי הרמב"ן: הנה הפְּכוּרִים
נתקדשו להיות לה' מעת שצוה (שמות
יג ב) קֹדֶשׁ-לִי כָל-בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל-רֶחֶם
בְּבִנְיָ יִשְׂרָאֵל בְּאַדָּם וּגו'.
והיו פְּכוּרִים רבים בישראל [22,273],
ולא נפדו עד הנה וגו' והנה הם עומדים
בקדושתן סתם, ויתכן שהיתה בהן
עבודת הקרבנות כדברי רבותינו
(זבחים קיב) ועתה [לאחר שֶׁהַפְּכוּרִים
חטאו גם הם בעגל] **החליפם בלויים**
שהם 22,000 לויים, [פרט ל300
לויים בכורים שפדו עצמם],
ו - 22,000 הלויים, הם פדיונם של
22,273 הפְּכוּרִים . [ונותרו 273
בכורים שלא נפדו, יתירים על
הלויים], וצוה שיפדו הנותרים [273]
ונתן הפדיון לאהרן ולבניו וגו'.

ולעומקו של מקרא יש לומר,
דליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא.
מנין הפְּכוּרִים העודפים על הלויים,
הם רע"ג במספרם. מלשון גָּרַע.
ומלשון רָגַע.

ישראל לפני מותו. והם ש'ד"י כנגד שם
ה' המעטר את ראש בני ישראל עם
התפילין.

**נמצא, איפוא, שהאדם נושא עמו
עם תפיליו את סדר המחנות שהיו
סביב המשכן וכנגדן המון צבאות
המלאכים בפמליא של מעלה וה'**
בראשם. וזה שנאמר **איש** על מחנהו
ואיש על דגלו. כאשר איש למטה על
מחנהו, האיש מלמעלה הוא הקב"ה ה'
איש מלחמה שמו, הוא על דגלו דגול
מרבבה, מרבבות עם בית ישראל, הוא
כנגדן מלמעלה, ה' צבאות, **לְצַבְאָתָם.**

~~~~~

הפְּכוּרִים העודפים

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: {מה} קַח
אֶת-הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבִנְיָ
יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ-לִי הַלְוִיִּם וְגו'
{מו} וְאַתָּה פְּדוּיֵי הַשְּׁלֵשָׁה וְהַשְּׁבַעִים
וְהַמֵּאָתִים הָעֶדְפִים עַל-הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
{מז} וְלִקְחָתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים
לְגִלְגֶּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֶּרָה
הַשֶּׁקֶל:

לעומקו של מקרא במדבר

לִי, אֵל תִּקְרִי לְמִחּוֹל לִי אֵלָּא לְמִחּוֹל לִי. לְמִחּוֹל לִי עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל.

וְעַל דֶּרֶךְ הַרְמָזוֹ וְהַמוֹסֵר, יִרְמְזוּן הַבְּכוֹרִים הָעוֹדֵפִים עַל הַלְוִיִּים לְדֶרֶךְ עֲבוֹדַת ה' בַּהֲכַנְעַת הַיֶּצֶר וְתִשְׁלוֹם הַמִּידוֹת.

שֶׁכֶן נִבְחַר הַבְּכוֹר, וְנִתְגַּאֵה וְעַבֵּד לָעֵגֶל. וְנִכְנַס בְּמִקְוֵמוֹ הַלְוִי, אֲשֶׁר לֹא חָטָא בָּעֵגֶל, וּפֹדֶה אֶת הַבְּכוֹר מֵעֲבוֹדָתוֹ. וְאִם הַלְוִי הוּא גַם בְּכוֹר הֵנָּה הוּא כְּבִיכּוֹל **פּוֹדֶה אֶת הַבְּכוֹר שָׁבוֹ**, וְעוֹבֵד כְּלוּי. וְכִלְשׁוֹן רַש"י [ג,מ"ה] שֶׁהַלְוִי מִפְּקִיעַ אֶת הַבְּכוֹר שָׁבוֹ מֵהַפְּדִיּוֹן: אִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּמִסְכַּת בְּכוֹרוֹת אוֹתָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לוֹיִים, בְּכוֹרִים הֵיוּ, וְנִדְּפִים שִׁיפְקִיעוּ עֲצָמָם מִן הַפְּדִיּוֹן.

וְאֲשֶׁר עַל כֵּן יִרְמְזוּ הַבְּכוֹר לִיצֵר הָרַע אֲשֶׁר נִיתְּנָה לוֹ הַשְׁלִיטָה בְּרִאשׁוֹנָה עַד שִׁיּוּלָד בְּאָדָם הַיֶּצֶר הַטּוֹב. שֶׁכֶן יִצֵר הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו, מִשְׁנַנְעָר מִבְּטָן אִמּוֹ, וְיִצֵר הַטּוֹב נִכְנָס בּוֹ מִשְׁהַגְדִּיל לִהְיוֹת בָּר מִצְוֹת.

וְסִימָן לְדַבָּר יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהִיא גְדוּל מִיִּצְחָק בָּאֲרֵבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְנִאֲמַר

מִלְשׁוֹן **רָגַע**, שֶׁנִּגְרַע מֵהֶם ה' שְׁקָלִים עֹבֵר הַפְּדִיּוֹן כְּדֵי לַחֲלֹל קְדוּשָׁתָם עֹבֵר פְּדִיּוֹן נַפְשָׁם,

וּמִלְשׁוֹן **רָגַע** שֶׁהַתְּקִיִּים בָּהֶם **כִּי רָגַע | בְּאֶפֶס חֲיִים בְּרִצְוֹנוֹ** [תְּהִלִּים ל', ו'] וְהַחֲלִיף אֶת הַבְּכוֹרִים בְּלוֹיִים, מִשּׁוֹם שֶׁהַבְּכוֹרִים הָעֵלוּ חֶרֶן אָף שֶׁל מָקוֹם בַּעֲשִׂיַּת הָעֵגֶל, וְעַתָּה מִשְׁנַפְּדוּ ע"י לוֹי אוֹ עַל יְדֵי ה' שְׁקָלִים, הַתְּכַפֵּר לָהֶם וְנִתְחַלְלוּ מִן הַקְּדוּשָׁה וְנִתְקִיִּים בָּהֶם **חֲיִים בְּרִצְוֹנוֹ**.

וְעוֹד נֹאמֵר שֵׁם בְּתִהִלִּים [ל', ז'] וְאֶנִּי אֶמְרָתִי **בְּשִׁלְגִי בַל-אֶמּוֹט לְעוֹלָם**. **בְּשִׁלְוִי** נוֹטְרִיקוֹן **בְּשֶׁבֶט לוֹי**. אוֹ תֹאמַר **בְּשִׁלְ לְוִי**. שֶׁלֹּא עֲבָדוּ בָּעֵגֶל, וְלֹכֵן נִכְנָסוּ תַּחַת הַבְּכוֹרִים לְעֲבוֹדָה. וְרִמְזוּ הַכְּתוּב לְשֹׁלֵשׁ מֵאוֹת לוֹיִים שֶׁהֵם בַּעֲצָמָם בְּכוֹרִים, בְּאוֹתָהּ מֵלֶה עֲצָמָה. **בְּשִׁלְוִי**. **בְּש'** הֵייוֹנוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לוֹי בֶּל אִמּוֹט לְעוֹלָם. עוֹד יִרְמְזוּ הַפְּסוּק עַל חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים שִׁיתָנוּ הַבְּכוֹרִים הָעוֹדֵפִים לַפְּדוֹת אֶת עֲצָמָם. שֶׁנֹּאמַר **בַּל-אֶמּוֹט לְעוֹלָם**. **בַּל** בְּגִימַטְרִיא קֶטְנָה 5, שְׁבוּזֹכֶת הַחֲמִשָּׁה שְׁקָלִים **בַּל-אֶמּוֹט לְעוֹלָם**, כִּי **רָגַע | בְּאֶפֶס**. וּמִשּׁוֹם **עֲרָגַת** הַבְּכוֹרִים לְעֲבוֹדַת שָׁמַיִם אֵלָּא שֶׁנִּמְנַע מֵהֶם, הַתְּקִיִּים בְּבְכוֹרִים הַפְּקִיָּה מִסְּפָדִי לְמִחּוֹל

לעומקו של מקרא במדבר

ללמדך, עד כמה אין יודע אדם נפשו. שהרי רע"ג הבכורים רצו להשתמש מחובתם זו, לפדות עצמם על ידי חמשה שקלים, ולא ידעו כי חובתם זו, **זו היא זכותם.** שברגע אחד נהפך עליהם מספד למחול ולמחילה גמורה כמעמידים חוקות שמים וארץ שס"ה ימים בשנה.

ועוד ללמדך עד כמה גדול ההסתר שבהשגחה וניתן רק ליחידים לראותה. שנראה כביכול המספר רע"ג העודפים כמספר מקרי ואקראי, ואין זאת כי אם הקב"ה **חשבה לטובה** לחולל רע"ג **עוֹדְפִים** כדי שיתחללו על ידי שקליהם **הפודים**, ופדיונם יהיה מדויק **לאֵלֶף וּשְׁס"ה**, כמנין אלופו של עולם, ומִנְיַן ימות החמה. ובכך תתהפך **ברגע** חמת ה' להיות שֶׁמֶשׁ ומגן ה' אלקים **לרע"ג** בכורים אשר לברכת ה' **עורגים.**

^^^

לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה. שכן תפקיד היצר הטוב לגרש את היצר הרע המפריע לנו בעבודתנו.

ועל דרך הצח נאמר: בָּכָר הוא אותיות **רכ"ב** שהיצר הרע רוכב על האדם ומטהו לכאן ולכאן. **והלוי** הוא אותיות **לואי**, והוא לשון **תפילה ותקוה.** והלוי שבא מכח "הַפֶּעַל יִלְנֶה אִישׁ אֱלֹהֵי", [ויצא, כט, לד'] ירמוז בזה שהקב"ה מתלווה אל האדם הענו והשפל, והתורה נקנית ונתנת לו, ומתלווה אליו **כלווי** חן. ועל ידי שהנשמה מתפללת **ומברכת** ליוצרה, בזה היא מפקיעה את ה**רוכב** עליה להטותה, כלוי הזה אשר מפקיע את ה**בכור** שבו מעבודתו. ועל ידי כך הופך האדם את ה**בְּכֹרָה** אשר נתן לו ה' ל**ברכה.**

ובשימת לב כסף הפדיון הגיע לסך אלף ושלוש מאות וששים וחמשה שקלים. **אלף** כנגד מה שחטאו **לאֵלֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם** ושלוש מאות וששים וחמישה כנגד **שס"ה ימים בשנה**, מה שקלקלו בחטאם כנגד **חוקות שמים וארץ.** היוצא איפוא שכפרת החמישה שקלים היתה גדולה לעין ערוך יותר ממה שלוי יכול לפעול בפדיונו.

לעומקו של מקרא במדבר

ומה ראה הכתוב ליתן להם חיזוק זה יותר משאר השבטים, לחזק הקשר עם בוראם.

ולעומקו של מקרא יש לומר, משום שהיו בצד דרום, שכנים לקרח, היו צריכים חיזוק מיוחד לא להיזבק ממעשיו, ולכן כתבם עם וא"ו, בשם **שמות**.

ובשימת לב וכן במנשה קראו הכתוב במספר **שמות** מלא עם וא"ו כי היה צריך חיזוק על פני אפרים אחיו, שנאמר בו וישם את אפרים לפני מנשה.

וכן במנותו את בני אהרון, נקט **שמות** מלא כדי לחזקם לאחר מות אחיהם. וכן במנין הלויים אמר **שמות** לבני גרשון, ואע"פ שנקט גרשון כוונתו לכל הלויים שהוא הבכור שבלויים. שהיו צריכים חיזוק מיוחד בעבודתם משום "אל תכריזו" וכו'. ואע"פ שאל תכריתו נאמר גבי קהת, כוונתו בזה היה גם לגרשון ומררי כפי עבודתם, שלא יתמרמר מררי על עבודתו הקשה והמרה לשאת את הקרשים הכבדים, וגרשון שלא ירגיש מגורש מן הקדושה שבהיותו בכור הלויים היה

נייהיו בני-ראובן וגו' לבית אבותם במספר **שמות** וגו'

יש ליתן טעם מדוע נאמר לעתים **שמות** עם ו"ו ולעתים **שמות**, חסר ו"ו. וכגון:

לבני שמעון וגו' במספר **שמות** וגו',
לבני גד תולדתם למשפחתם לבית אבותם במספר **שמות** וגו', **לבני יהודה** תולדתם למשפחתם לבית אבותם במספר **שמות** וגו'

ובשימת לב למעיין יראה כי כאשר מוזכרת המלה **שמות** עם ו"ו היא מוזכרת בענין כלל עם ישראל. כגון: שאז את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבותם במספר **שמות** וגו'. והוא"ו בא לרמז על קשר עם השכינה הק' וגדול קשר הכלל מקשר הפרט, ואשר על כן אמרו מתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין.

וכאשר בא הכתוב למנותם בפרט אחד לאחד, קראם **שמות**, פרט לאלו שרצה הקב"ה לחזקם בקשר עם בוראם. כגון, ראובן שמעון וגד שקראם **שמות**.

ויש ליתן טעם מדוע דוקא בשלשה שבטים אלו, ראובן שמעון וגד, נאמר בהם במספר **שמות** עם ו'

לעומקו של מקרא במדבר

וכאומרו **לֹאֵה הֵם, לֹאֵה הֵם, לֹאֵה הֵם**,
לֹאֵה הֵם.

ועל דרך הרמז והסוד, כפי שצוין
לעיל בפירושו של **לצבאתם**, שחנייתם
למטה היתה כנגד חניית המלאכים
למעלה, נדייק מכאן, **שהמלאך**
הממונה על חניית הלויים הוא המלאך
היוצא משם הקדוש של שמות ע"ב
משלשה פסוקים של ויסע ויבא ויט
[שמות יד, יט-כא], ושמו **לאה**. והיינו
דכתיב במנין הלויים וַיְהִי **אֵלֶּה בְּנֵי לִוִּי**
בשמותם גִּרְשֹׁן וקֹהַת וּמֶרְרִי: וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי גִרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבְנֵי
וְשִׁמְעִי: וּבְנֵי קֹהַת וְגו' וּבְנֵי מֶרְרִי וְגו'
אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלְוִי לְבֵית אֲבֹתָם.
שהשם הק' לאה נתלווה ללוי כשם
שנתאוותה שיתלווה הקב"ה אליה.

^^^

נְתוּנָם נְתוּנָם הֶמָּה לִוִּי

(במדבר ג, ט')

נְתָנִים נְתָנִים הֶמָּה לִי

(בהעלתך ח, טז')

ראוי כביכול הוא לשאת את הארון
והמנורה ולא קהת. לכן חזקם הכתוב
לקרותם שמות עם ו' לחזק הקשר עם
בוראם בכל מעשה ידיהם.

^^^

אֵלֶּה בְּנֵי לִוִּי

לִוִּי בְּנֵי לֹאֵה

וַיְהִי **אֵלֶּה בְּנֵי לִוִּי וְגו' (ג, יז')**

אֵלֶּה בְּנֵי לִוִּי. ולמפרע הם
נקראים **לוי בני לאה**. וכפי שאמרה
לאה עם הולדת לוי, ועתה ילווה אישי
אלי. **שנתאוותה שתקרא בשמם**. וכאן
שילם לה הכתוב גמולה הטוב על
שנתאוותה לשבט לוי ולהקרא עליו.
ובאמרה **הַפֶּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי** [ויצא,
כט, לד'] כאילו אמרה: **הַפֶּעַם יִתְלוּוּ**
אִישִׁי הוּא הַקֵּב"ה וּמִשְׁרָתִי וּמִלוּוִי
בְּנֵי לִוִּי אֵלַי. לכן נכתב ישר ולמפרע:
אלה בני לוי, לוי בני לאה.

ולכן נאמר **אלה הם, אותיות לאה הם**.
אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלְוִי (ג, כ')
אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֹׁנִי (ג, כא')
אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי (ג, כז')
אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַמֶּרְרִי (ג, לג')

לעומקו של מקרא במדבר

מרוצים לפני הקב"ה, ולכן נאמר **נְתַנִּים נְתַנִּים הִמָּה לִי** (במדבר ח, טז). **והכוונה לי, לקב"ה. וגם כאן יאמר** נתונים נתונים **המָה, ישר ולמפרע.** הכהנים והלויים נתונים הם להקב"ה, והקב"ה כביכול נתון להם. **שוכן עמהם.**

ובשימת לב למַעֲיָן באומרו הִמָּה לִי יאמר נתונים נתונים עם ו' בתחילה וללא יו"ד בסוף. ובאומרו הִמָּה לִי יאמר נְתַנִּים נְתַנִּים עם י' בסוף וללא ו' בתחילה.

ולביאור הדבר לעומקו של מקרא יאמר, כי באמרו נתונים נתונים עם ו' בתחילה וללא יו"ד בסוף ירמוז הכתוב לנתינה והתבטלות מוחלטת לאהרן הכהן. ולכן נכתב **נְתַנִּים** עם ו' וללא יו"ד כדי להדגיש שהנתינה היא לו, לאהרן. נתינה בהתבטלות וענווה.

ובאומרו הִמָּה לִי יאמר הכתוב נְתַנִּים נְתַנִּים עם י' בסוף וללא ו' בתחילה. כי ירמוז הכתוב לנתינה והתבטלות מוחלטת להקב"ה. כי באשר נאמר לי עם י' וללא ו', תהיה הנתינה בהתבטלות מוחלטת כלפי הקב"ה ולכן

לפשוטו של מקרא, באמרו נתונים נתונים הִמָּה לִי (במדבר ג, ט') יתכוון הכתוב שנתונים הלויים לאהרן הכהן. ובאמרו נְתַנִּים נְתַנִּים הִמָּה לִי (בהעלתך ח, טז') יתכוון הכתוב שנתונים הלויים להקב"ה.

ולעומקו של מקרא, ועל דרך המוסר יש לומר באומרו "נתונים" פעמיים **בכל מקום, יתכוון הכתוב** גם ללויים וגם לכהנים שנתונים הם זה לזה, הלויים נתונים לו, לכהן והכהנים נתונים לו, ללוי. ובאמרו פעם אחת לו ופעם שניה לי, יתכוון הכתוב שכולם נתונים להקב"ה.

ולפיכך יאמר, שכשם שהלויים נתונים לכהנים לשרתם, כן הכהנים נתונים ללויים בדרך של ריצוי, כעין אימצי ליה נפשיה. שנותנים עצמם ללויים בעין יפה ובמאור פנים שישרתום, כי כן צוה להם המלך. ולכן נאמר **המה.** נתונים נתונים **המָה לִי.** שנקרא ישר ולמפרע. **המה** הלויים נתונים לכהנים **והמה** הכהנים נתונים ללויים, לקבל שירותם במאור פנים. וכאשר יעשו כסדר הזה, שמקבלין דין מן דין, הרי גם הלויים וגם הכהנים

לעומקו של מקרא במדבר

והיו לי הלויים, אני ה' [ג, מה']

יש ליתן טעם מדוע הוצרך לומר "אני ה'" באומרו "והיו לי הלויים".

ועל דרך המוסר והאמונה יש לומר שלא יטעו הלויים בגאווה על אשר בחר ה' בהם תחת כל בכור, על כן אמר דעו מי הוא הנותן לכם גדולה, "אני ה'".

~~~~~

וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לַפָּנִי ה'
בְּהִקְרָבָם אֵשׁ זָרָה לַפָּנִי ה' בְּמִדְבָּר
סִינִי. (ד, ג')

בְּמִדְבָּר סִינִי.

שואל המדרש רבה [במדבר פרשה ב, כד] וְכִי בְּמִדְבָּר סִינִי מָתוּ, אֵלָּא מִלְּמַד שְׁמֵהּ סִינִי נָטְלוּ אַפּוֹפְסִין שְׁלֵהֶם לְמִיתָהּ.

פירוש: וכי במדבר סיני מתו? והלא באהל מועד מתו, אלא מלמד שכבר מהר סיני במתן תורה נגזר עליהם למות, אלא שהמתין להם הקב"ה עד חנוכת המשכן כדי לא לערוב שמחת מתן תורה במיתתן. וכהמשך המדרש:

אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא, וַיַּחְזִיזוּ אֶת הָאֱלֹהִים נִיאָכְלוּ וַיִּשָּׁתּוּ, [שמות כד, יא'] מִלְּמַד

נכתב בַּתְּנִינִים הִמָּה לִי עִם י' וּלְלֹא ו'

כדי להדגיש שהנתינה היא לִי, כלומר להקב"ה, בלי כל פניה, נתינה בהתבטלות וענווה מוחלטת. ואשר על כן נאמר פעמיים בַּתְּנִינִים בַּתְּנִינִים ליתן תוקף והחלט לנתינה ללא גבול של הנברא לבורא ושל הבורא לנבראו.

ועל פי הסוד, ירמזון אילין אֶתְנוֹתָא דוא"ו ויו"ד לספירות הקדושות. שכן האות וא"ו תורה על ספירת היסוד, והאות יו"ד תורה על ספירת החכמה העליונה המגיעה עד האצילות ועד כסא הכבוד.

ובאומרו בַּתְּנִינִים בַּתְּנִינִים הִמָּה לוֹ, להיות דבקים בעבודת אהרן הכהן, הם בדרגת היסוד, ואשר על כן כתיב בַּתְּנִינִים, עם וא"ו היסוד וללא יו"ד. ומאחר שמילאו תפקידים נאמנה כנ"ל, מגביהם הקב"ה להיות אצלו, עד דרגת האצילות, ומעיד עליהם הקב"ה בַּתְּנִינִים בַּתְּנִינִים הִמָּה לִי, ואשר על כן לא נכתבו עוד בוא"ו שהיא דרגא תחתונה, אלא נכתבו ביו"ד שהיא דרגא עליונה. וכאומרו המה אצלי בדרגת האצילות.

~~~~~

לעומקו של מקרא במדבר

וכן על זה הדרך יבוארו כל שאר הדיעות במדרש הנ"ל ובמדרש ויקרא רבה פרשה כ שלא מתו נדב ואביהו אלא על שלא נהגו עצמם בשפלות **פמִדְבָּר**: שהורו הלכה לפני משה רבם, שהיו שתויי יין, שהיו מחוסרי בגדים, שנכנסו שלא רחוצי ידים ורגלים, שלא היו להם בנים, אבא חנן אמר: שלא היה להם נשים, ושהיו אומרים: אני ואתה ננהג בשררה על הציבור. הרי שפעלו כל זאת לכאורה **משום שלא נהגו בשפלות פמִדְבָּר**. ולכן הוזכר בענינם **במִדְבָּר סיני**.

ולעומקו של מקרא נאמר אדרבה, יש לדרוש אומרו **במִדְבָּר סיני** - לשבת, שאכן, שָׁמוּ עצמם **פמִדְבָּר**, ובכך זכו להתקרב קרבת אלהים עד כדי אומרו [ויקרא טז, א] **בְּקִרְבָּתְם** לִפְנֵי-ה'.

וכפירוש אור החיים הק' אשר דרש אותם לשבת: [ויקרא טז, א] בקרבתם לפני ה' פירוש שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, והנה הם שווים למיתת כל הצדיקים, אלא שהפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נתקרבו לה,

שָׁנָנוּ עֵינֵיהֶם כְּלָפִי שְׂכִינָה, כְּאֶדָם שֶׁמִּבֵּיט בְּחִבְרוֹ מִתּוֹךְ מֶאֱכָל וּמִשְׁתֶּה. וְלָמָּה לֹא מָתוּ בְּאוֹתָהּ שְׂעָה, מִשְׁלֵל לְמַלְךְ שֶׁהֵיךְ מִשְׁיָא אֶת בֵּתוֹ וְנִמְצָא בְּשׁוֹשְׁבֵינָּה שְׂלֵה דְבָר שֶׁל לִוְגְמָא, [דבר שלא ישכח, כלומר דבר חמור] אָמַר הַמֶּלֶךְ אִם אֲנִי הוֹרֵגוּ עֲכָשׁוּ הָרִינִי מִעֲרֻב שְׂמִמַּת בְּתִי. [והרי] לְמַחֵר שְׂמִמַּחְתִּי בָּאָה, וּמוּטָב [ימותו] בְּשְׂמִמַּחְתִּי וְלֹא בְּשְׂמִמַּת בְּתִי. כִּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם אֲנִי הוֹרֵג נָדָב וַאֲבִיהוּא עֲכָשׁוּ הָרִינִי מִעֲרֻב שְׂמִמַּת תּוֹרָה. [והרי] לְמַחֵר שְׂמִמַּחְתִּי בָּאָה [יום הקמת המשכן], מוּטָב [ימותו] בְּשְׂמִמַּחְתִּי וְלֹא בְּשְׂמִמַּת תּוֹרָה, הֵדָא הוּא דְכָתִיב (שיר השירים ג, יא): בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ, זֶה סִינִי, (שיר השירים ג, יא): וּבְיוֹם שְׂמִמַּת לְבוֹ, זֶה אֹהֶל מוֹעֵד.

ולעומקו של מקרא תובן השאלה בדרך נוספת. מה בא ללמדנו אומרו **במִדְבָּר סיני**. והרי מפורש שמתו באהל מועד אשר שכן במדבר סיני. אלא יש לומר שמתו על שלא נהגו עצמם בשפלות **פמִדְבָּר**. וכמובא במדרש [לעיל]: אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא מְלָמֵד [על] שְׁהִגְסוּ אֶת לִבָּן וְעִמְדוֹ עַל רַגְלֵיהֶם וְנָנוּ עֵינֵיהֶם מִן הַשְּׂכִינָה.

לעומקו של מקרא במדבר

הדינים של שנאת הגויים לעם ישראל בכל הדורות.

ועל דרך המוסר נאמר במדבר סיני ונאמר **בקרבתם**, ובזה לימד הכתוב שתיקון השנאה הוא על ידי קירבה לה'.

[שמות כט, מג'] **וְקִדְּשׁ בְּכֶבֶדִּי** ופירש רש"י אל תקרי בכבודי אלא במכובדי, וכן פירש"י [ויקרא יג'] אמר משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית **במיוחדעיו של מקום**, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני **שהם גדולים ממני וממך**.

ויש לשאול, מאחר וגדולים היו במיתתם כפי שנאמר בקרובי אקדש, וכפי שאמר משה לאהרן [בפרשת שמיי] גדולים הם ממני וממך, וכפי שתאר האוה"ח הק' מתיקות קירבתם אל ה', **יש לשאול מדוע אם כן** פרט הכתוב לכאורה מעשיהם והפליגו בזה חז"ל למצוא סיבת מיתתם.

ויש לומר על פי הכלל שאמר רבי אמי [שבת נה.] **אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון**. ואף על פי שלכאורה דחתה הגמ' ואמרה תיובתא דרבי אמי תיובתא, כבר כתב המאירי: ואף על פי שנשאר דעת האומר כן בתיובתא, אין

הוא אומרו **בקרבתם לפני ה'**, ואמרו **וימותו** בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו **מקרב לדיבקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם** [ועוד שם].

ולפירושו יתבאר על נכון אומרו **בְּמִדְבָּר סִינִי** כנ"ל: שאין יכול להגיע לדרגה עליונה זו **אלא מי שמשים עצמו כמדבר**. ואשר על כן נזכר **מדבר סיני** במעשיהם: **וַיָּמָת נֶדֶב וְאַבְיָהוּא לִפְנֵי ה' בְּהִקְרָבָם אֲשֶׁר זָרָה לִפְנֵי ה' בְּמִדְבָּר סִינִי**. והקרבת האש היתה רק אמצעי להתקרבותם זו כפי שפירש אוה"ח הק'.

ועל דרך הרמז ירמוז לכך גם הפסוק בפרשתנו באומרו **בְּהִקְרָבָם, אל תקרי בְּהִקְרָבָם אלא בהתקרבותם**. וכן"ל.

ועוד יש לומר שהזכיר הכתוב **בְּמִדְבָּר סִינִי לשבח**, כפי שאמרו שנקרא הר **סיני** על שם שירדה שנאה לעכו"ם על שלא קבלו את התורה, [מסכת שבת פט. ורש"י שם], ומכאן נגזרה שנאת הגויים לעם ישראל, ולכן סובבה ההשגחה את שריפתם, שעל ידי השריפה המתיקן את

לעומקו של מקרא במדבר

ואביהוא. שעל ידי תיקון זה נקראים **נדב ואביהוא חיים ולא מתים**, וזה שאמר הכתוב **וְחִירוֹ וְלֹא יָמָתוּ. שגם במותם יהיו נקראים חיים היינו וְחִירוֹ - בעולם הנשמות, וְלֹא יָמָתוּ לעולם הבא.**

ועוד על דרך הצח ועל דרך הטעמים יורו לכך גם הטעמים, שעל ידי אהרן ובניו המכסים את הקדש יתוקנו נשמותיהן של נדב ואביהוא ויקומו לקץ הימין. כיצד:

בהיות **וְחִירוֹ** מוטעם **בפשטא** והיא כהפסקה קלה, המורה על הפסקת החיים לעת עתה, והמתנת הנשמה בעולם הנשמות, עד עת תחיית המתים, הנרמזת במלים: **וְלֹא יָמָתוּ**, המוטעמות **במונח זקף קטן**, לרמזו שהגוף יקום ממנוחתו להיות זקוף לעולם הבא.

~~~~~

הפטרת במדבר

בספר הושע, מפרק ב פסוק א, עד פרק ב פסוק כב

פסוקי ההפטרה

{א} וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עָמִי אֲתֶם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי: {ב} וְנִקְבְּצוּ

עיקרי האמונות תלויות בראיות של פשוטי מקראות ואגדות, וכבר ידעת שאין משיבין באגדה.

וכן מובא במדרש רבה ובקהלת רבה אמר רבי אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון.

ואשר על כן ממציא להם הקב"ה לצדיקים עוונם כדי שיהיה ביד מלאך המוות לקחתם להביאם לפני בוראם לחסות בסתר כנפיו עד עולם.

וכמבואר לקמן בפסוק **וְחִירוֹ וְלֹא יָמָתוּ שנאמר: וְכִלָּה אֶהְיֶה-וּבְנֵיו לְכֹסֶת אֶת-הַקֹּדֶשׁ וגו' (ד,טו'), וְחִירוֹ וְלֹא יָמָתוּ (ד, יט')**

והרי יש לשאול מדוע דוקא על אהרן ובניו הוטל התפקיד לכסות את הקדש. ומדוע כפל הכתוב **וְחִירוֹ - וְלֹא יָמָתוּ**.

אלא לומר לך שזה הוא בבחינת תיקון לנדב ואביהוא, יבואו אהרן ובניו ויכסו את הקדש במקום אשר רצו **נדב ואביהוא לגלותו**. ועל זה אמר **וְחִירוֹ וְלֹא יָמָתוּ** כאשר מתו נדב ואביהוא.

ועל דרך הצח, כפל הלשון יורה כי **וְחִירוֹ וְלֹא יָמָתוּ** מוסב גם על נדב

לעומקו של מקרא במדבר

יהו'ה: (ו) {טז} לכן הנה אנכי מפתיח והלכתי המדבר ודברתי על לבה: {יז} ונתתי לה את פרמיה משם ואת עמק עכור לפתח תקנה וענתה שמה פמי געוריה וקיום עלתה מארץ מצרים: {יח} והיה ביום ההוא נאם יהו'ה תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי: {יט} וחסרתי את שמות הבעלים מפיה ולא יזכרו עוד בשם: {כ} וברתי להם ברית ביום ההוא עם חית השדה ועם עוף השמים ורמש האדמה וקשת וחרב ומלחמה אשוב מן הארץ והשפכים לבטח: {כא} וארשתי לי לעולם וארשתי לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים: {כב} וארשתי לי באמונה ונדעת את יהו'ה.

בפירוש ההפטרה ושייכותה לפרשה

בהפטרנו, הנביא נשלח להוכיח את ישראל על אשר שכחו אלהיהם כנאמר **ואתי שכתה נאם יהו'ה [פסוק טו]**. אלא שלפני התוכחה מתנבא הנביא על מה שעתיד הקב"ה ליתן שכר טוב ליראיו כדי שיתנו לב לשוב: {א} **והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי: {ב} ונקבצו בני יהודה**

בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל: {ג} אמרו לאחיהם עמי ולא אחותיכם רחמה: {ד} ריבו באמכם ריבו כי היא לא אשתי ואנכי לא אישה ותסר זנוניה מפניה ונאפוקיה מבין שדיה: {ה} פן אפשיטנה ערמה והזגתיה פיוס הנלדה ושמתיה כמדבר ושתה פארץ ציה וקמתיה בצמא: {ו} ואת בניה לא ארחם כי בני זנונים המה: {ז} כי זנתה אמן הבישה הורתם כי אמרה אלקה אחרי מאהבי נתני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקוני: {ח} לכן הנני שד את דרכך בפירים וגדרתי את גדרה ונתיבותיה לא תמצא: {ט} ורדפה את מאהביה ולא תשיג אתם ובקשתם ולא תמצא ואמרה אלקה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה: {י} והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן והתירוש והיצהר וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל: {יא} לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו ותירושי במועדו והזלתי צמרי ופשתי לכסות את ערנותה: {יב} ועתה אגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מדי: {יג} והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתה וכל מועדה: {יד} והשמתי גפנה ותאנתה אשר אמרה אתנה המה לי אשר נתנו לי מאהבי ושמתי לי ער ואכלתם חית השדה: {טו} **ופקדתי עליה את ימי הבעלים אשר תקטיר להם ומעד נזמה וסליתה ומלך אחרי מאהביה ואתי שכתה נאם**

לעומקו של מקרא במדבר

עד כאן הדמיון לפרשה ולכאורה היה די בזה כדי לשייך ההפטרה לפרשה. אלא שהפסוק הפותח את ההפטרה לכאורה רחוק מן הדמיון והשייכות לפרשה. שהרי בפרשתנו נאמר בַּמִּסְפָּר שְׁמוֹת, ואילו בהפטרה מתנבא הנביא בלשון שוללת המספר: {א} וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסְפֹּר ! והרי עיקר עניין הפרשה הוא מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אשר כֵּן יִמַּד וְיִסְפֹּר !

ולעומקו של מקרא יש לומר כי לא רק דמיון נמצא בין הפסוקים אלא גם קשר של קיימא, קשר של שלשלת ורצף הדורות קשר של סיבה ומסובב קשר של עילה ועלול. וקשר זה יקרא בשם יום יִזְרְעָאל. וכבר רָמְזוּ מצודת דוד באומרו כי יום גדול ונכבד יהיה יום קבוץ ישראל אשר הפיצם האל כמפזר זרעים ע"פ השדה.

והיוצאים מארץ מצרים הרי הם כזרעים אשר על פני השדה, אשר ימד ויספר בעת זריעתם, והתבואה אשר תצא מזרעים אלו לעתיד לבוא תהיה ללא מדה ומספר. כמובא בהפטרה אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסְפֹּר וחזון אחרית הימים נעוץ הוא בתחילת היותנו לעם.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִחָדְדוּ וְשְׁמוֹ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאל: ובפסוקים אלו לכאורה משתייכת ההפטרה ונקשרת לפרשת במדבר הפותחת את חומש הפקודים, ומתארת את פקודי בני ישראל בצאתם ממצרים עת ניצטוו להתפקד וּלְהִסְפֹּר: שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בַּמִּסְפָּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם (א,ב).

וכן יש לכאורה דמיון בין ההפטרה לפרשה, שהפרשה מדברת ביציאת עם ישראל מן הגלות כשמשה רבנו בראשם, וכן ההפטרה מדברת על יציאת עם ישראל מן הגלויות כשדוד המלך בראשם: {ב} וְנִקְבְּצוּ בְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִחָדְדוּ וְשְׁמוֹ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאל:

ופירש רש"י: וְשְׁמוֹ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד הוא דוד מלכם, וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ מפרש מצודת דוד: וְעָלוּ מארצות הגולה יעלו אל ארצם. כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאל כי יום גדול ונכבד יהיה יום קבוץ ישראל אשר הפיצם האל כמפזר זרעים ע"פ השדה.

לעומקו של מקרא במדבר

בְּנֵי אֵל חָי. ובזה נעוצה סופה של ההפטרה לתחילתה: {כא} וְאַרְשִׁיתִי לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁיתִי לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְקָסֵד וּבְרָחֲמִים: {כב} וְאַרְשִׁיתִי לִי בְּאַמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת יְהוָה.

וכן אמרו במסכת שבת [לא]. אמר ר"ל מאי דכתיב {ישעיה לג-ו} "וְהָיָה אֱמוּנָתְךָ חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְנָדַעַת אֱמוּנָתְךָ זֶה סֹדֶר זִרְעִים, ומדוע נקרא סדר זרעים בשם אמונה מפורש בתוספות שם בשם הירושלמי **שמאמין בחי העולמים וזורע.** ואשר על כן נקראים בני ישראל בפי הנביא **בְּנֵי אֵל חָי.** **שמאמינים בחי העולמים** ואף שזורעים בדמעה הרי ברינה יקצורו, ובא יבוא ברינה נושא אלומותיו. ומתוך האמונה תרבה הדעת בה' כדמסיים ההפטרה **וְיָדַעַתְּ אֶת יְהוָה** ככתוב [ישעיהו יא, ט'] **כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'** פְּמִים לַיָּם מְכַסִּים בּ"א.

^^^

ממספר הזרעונים אשר במדבר תעלה התבואה לעם רב אשר **לֹא יָמַד וְלֹא יָסָפָר.**

וכן פירש המלבי"ם שיום קבוץ גלויות יקרא יום יזרעאל על שם זרע האדמה וזה לשונו: שיקרא בשם יזרעאל מענין זריעה, שהגלות יהיה דומה כזורע גרעיני תבואה בעומק האדמה ונדמה לו **שהגרעינים נרקבו ונבלו ואח"כ יציצו ויצמחו ויוציאו פרי תבואה כפלי כפלים,** כן יציצו מן הגולים שנזרעו בארצות שְׂבָבָם עם רב כחול הים אשר **לֹא יָסָפָר** עם הגרים הנלוים עליהם כמ"ש חז"ל, **ויום יזרעאל היינו יום שתתגלה הזריעה הזאת** שזרע אלהים בארץ וישא אלומותיו, יום זה יהיה גדול מאד מצד הנסים והגדולות שיעשה ה' ביום ההוא לעיני כל הגוים. עכ"ל.

וכן תתגלה הזריעה הזאת שזרעו אברהם יצחק ויעקב, ובשבעים נפש שירדנו למצרים וכבר צמחה התבואה ועלינו ממצרים ששים רבוא, ומהזרעים הללו של ששים רבוא לעתיד לבוא תהיה תבואה רבה של **וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יָמַד וְלֹא יָסָפָר,** וכולם יִקְרְאוּ

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

